

Motion till riksdagen 2019/20:607

av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)

Barnvänlig familjerätt

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
1 Inledning.....	4
2 Barndomsgaranti.....	4
3 Fastställande av faderskap.....	4
4 Gemensam vårdnad som norm.....	5
5 Familjemedling för barnets bästa vid separationer.....	5
6 Fokus på barnen vid tvist i domstol.....	6
7 Databas över familjehem.....	6
8 Barnäktenskap.....	7
9 Tvångsäktenskap.....	8
10 Månggifte.....	9
11 Digitaliserad hantering av dokument.....	9
12 Testamentesregister.....	9
13 Utvidgad arvsrätt.....	10
14 Digitalt arv efter avliden.....	11

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nollvision mot barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över föräldrabalken i syfte att möjliggöra tidigare fastställande av faderskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör fastställas en rutin inom mödravården om att inleda processen för fastställande av faderskap i de fall föräldrarna ger sitt medgivande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gemensam vårdnad blir automatisk om faderskapet är fastställt vid barnets födelse och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en känd fader till ett barn per automatik ska tillerkännas gemensam vårdnad och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa delad vårdnad som norm och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild stödperson ska utses åt barnet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en databas för familjehem och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga barn i Sverige ska vara gifta och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart att ingå eller på något sätt bidra till barnäktenskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inofficiella barnäktenskap ska kunna straffas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för barnäktenskap ska vara kännbart och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga förekomsten av barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar och regler inte ska anpassas efter att barn ska vara gifta och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar och regler ska förändras så att det klart framgår att barn aldrig ska betraktas som gifta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja barn och unga så att de kan ta sig ur äktenskap och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som ett led i arbetet med att förhindra tvångsäktenskap, med inspiration av den danska 24-årsregeln, införa en begränsning för anhöriginvandring och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas så att straffet blir längre och bättre motsvarar brottets karaktär och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas så att brottet normalt leder till utvisning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redan ingångna äktenskap som skett genom tvång, hot eller psykologisk misshandel ska ogiltigförklaras och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regelbundna undersökningar gällande ungas möjlighet att själva välja partner och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äktenskap som ingåtts genom ombud, där båda makarna inte varit fysiskt närvarande vid vigseln, ska förklaras ogiltiga i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kartläggningen av förekomsten av månggifte i Sverige, i fråga om officiella såväl som inofficiella äktenskap, och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja kvinnor och barn så att de inte tvingas ingå i eller utsättas för månggifte i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt att hantera alla familjerättsliga dokument digitalt och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digitaliseringen ska vara en ständigt pågående process för förenkling och förbättring och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett frivilligt testamentesregister och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga arvsrätten till att också innefatta kusiner och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga de arvsrättsliga reglerna i fråga om upphovsrätt och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att även det digitala arvet ingår i dödsboet och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

Detta är Sverigedemokraternas familjerättspolitiska motion, som på många punkter är identisk med partiets större familjepolitiska motion. Skillnaden är att i denna motion är de åtgärder och förslag inom familjepolitiken som främst berör familjerättsområdet samlade. Familjen är, med sin omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll, samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap. Starka och trygga familjer är en nödvändig förutsättning för harmoniska samhällsförhållanden. Politikens uppgift är att stötta familjerna utan att inkräkta på deras handlingsfrihet men också att skapa starka skyddsnet och stödja barnen i de fall då föräldrarna sviker sitt ansvar eller då familjen av någon anledning fallerar.

Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa alltid ska beaktas. Av den anledningen ska en barndomsgaranti införas, inom vilken samhället ställer upp en nollvision mot diskriminering, mobbning och trakasserier, skyddar barn från fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och vanvård eller utnyttjande och så långt det är möjligt garanterar en trygg uppväxt med båda föräldrarna.

2 Barndomsgaranti

Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa alltid sätts i första rummet. Alla barn ska ha rätt till en trygg uppväxt. En nollvision mot barnmisär ska vara lika självklart som till exempel en nollvision kring döda i trafiken. En barndomsgaranti ska skapas, inom vilken samhället ställer upp en nollvision mot diskriminering, mobbning och trakasserier. Barn måste skyddas från fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och vanvård eller utnyttjande och så långt det är möjligt garanteras en trygg uppväxt med båda föräldrarna.

3 Fastställande av faderskap

Så snart en graviditet är bekräftad är också den gravida kvinnan av uppenbara skäl fastställd som barnets mor. Om hon har en make fastslås denne per automatik som barnets far. Om hon däremot är ogift måste faderskapet fastställas genom en särskild registrering. Detta gäller även om de blivande föräldrarna är registrerade som sammanboende. Ett sådant fastställande av faderskap kan enligt nuvarande regelverk påbörjas tidigast två månader innan barnet är beräknat att födas. Detta medför bland annat en risk för formella komplikationer i de olyckliga fall då endera föräldern avlider innan faderskapet är fastställt. Det kan handla om arv som går förlorat, eller att barnet plötsligt står utan vårdnadshavare. I båda fallen innebär det helt onödiga juridiska svårigheter i en situation som redan är djupt tragisk för alla inblandade. Därtill gäller att det för många föräldrapar upplevs såväl märkligt som frustrerande och i vissa fall hindrande att det som för dem är självklart, att de båda är blivande föräldrar, inte är formaliserat och därmed inte går att hänvisa till. Exempelvis skulle ett förslag som rätt för blivande fäder att ta ledigt för att närvara vid ultraljudsundersökning inte vara verksamt om faderskapet inte redan var fastställt.

Blivande föräldrar bör rimligen frivilligt kunna fastställa faderskapet så snart graviditeten konstaterats. Dessutom bör det vara en rutinåtgärd att erbjuda hjälp med detta vid de första kontakterna med mödravården och att processen ska moderniseras och förenklas. I dag görs normalt inga medicinska undersökningar av huruvida personen som utger sig vara pappa till barnet verkligen är den biologiska pappan. Därför skulle inte ett möjliggörande av tidigare registrering av faderskap medföra någon förändring gällande säkerhet. En utredning kring faderskap bör endast ske i de fall det finns oklarheter. Om föräldrarna är eniga bör det därför gå att fastställa faderskapet på ett enkelt sätt och så tidigt som möjligt. Ett enigt utskott har tidigare påtalat behovet av att kunna registrera faderskap tidigare. Trots det har ingen förändring kommit till stånd. Därför är det viktigt med en snar förändring. När det är genomfört bör också nästkommande yrkande om att fastställa som rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskapet i de fall föräldrarna ger sitt medgivande genomföras. När barnets fader är känd och faderskapet är fastställt innan födseln av barnet så bör vårdnaden om barnet också bli gemensam, om det inte finns uppenbara skäl för att den inte ska bli det, från barnets födelse.

4 Gemensam vårdnad som norm

Det borde vara en självklarhet att barn ska ha rätt till båda sina föräldrar. Trots arbetet med att skapa likvärdiga möjligheter för båda föräldrar kvarstår moderns unika rätt att, i de fall föräldrarna inte är gifta, ensam avgöra om fadern till det gemensamma barnet även ska vara vårdnadshavare. Detta innebär att barn i vissa fall riskerar att gå miste om sin far endast på grund av att detta är moderns vilja, och fäder kan förlora rätten till föräldrapenning och barnbidrag. Skydds nätet runt barnet och rätten till båda föräldrarna brister när modern ensam ges makten att avgöra om barnet ska tvingas avstå från umgänge med sin fader. Därför ska gemensam vårdnad vara den naturliga utgångspunkten efter ett barns födelse.

Då fadern till barnet är känd ska denne alltså automatiskt tillsammans med modern bli barnets vårdnadshavare och eventuella andra vårdnadsförhållanden utredas i efterhand enligt samma regler som i dag, om det är motiverat. I dag erhåller båda föräldrarna gemensam vårdnad automatiskt endast om de är gifta. Då familjestrukturerna i dag ser annorlunda ut föds många barn utan att föräldrarna bor tillsammans och ännu fler utan att föräldrarna är gifta, varför en modernisering av lagstiftningen är påkallad. Gemensam vårdnad ska dock inte infalla om en av föräldrarna under graviditeten visat sig vara grovt olämplig som förälder.

5 Familjemedling för barnets bästa vid separationer

En separation kan vara en upprivande och svår tid för en familj, inte minst för barnen. Forskning visar att konflikter och dålig kommunikation mellan föräldrar ökar riskerna för en negativ känslomässig och social utveckling hos barn. Möjlighet finns till att förbättra situationen för dessa barn och undvika långa rättsprocesser med både ekonomisk och emotionell påfrestning som följd. Detta genom att ge vårdnadshavarna

möjlighet att i stället hitta samförstånds lösningar i de fall konflikter kring vårdnad och liknande uppstår.

Viktigt är att nå föräldrar på ett tidigt stadi e av separationen, då bäst förutsättningar finns för att kunna nå samförstånd. Därför bör en modell införas som sammankallar berörda parter till familjemedling på socialtjänsten, i syfte att enas för barnets bästa. Detta redan så snart det står klart att föräldrarna flyttat isär. I samband med detta bör också en särskild stödperson utses åt barnet. Deltagande i familjemedling ska utgöra ett villkor för att få sin sak prövad i domstol gällande vårdnad, boende och umgänge. I dag erbjuds frivilliga samarbetsamtal, men det är föräldrarna själva som måste ta initiativ till dessa. Ofta sker det först i ett senare skede, då konflikten redan kan vara djup, vilket leder till svårigheter att komma överens. Dessutom kan den ena eller båda parter neka till samarbetsamtal utan vidare konsekvenser.

6 Fokus på barnen vid tvist i domstol

Barn blir normalt tryggare och mår bättre av att ha kontakt med båda sina föräldrar. Om medling mellan föräldrarna misslyckas och en domstol avgör ärendet är det barnets bästa som ska vara styrande. Barn mår bra av att ha umgänge med båda föräldrar om det är möjligt. Så länge det saknas skäl som rör barnets välmående att ta ifrån någon förälder vårdnaden ska därför gemensam vårdnad vara norm. Vid vårdnadstvister ska stor hänsyn tas till föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov av den andra föräldern. I dag dömer rättsväsendet mycket ofta till moderns favör i vårdnadstvister och det är problematiskt att så många barn mister rätten till sin pappa. I det enskilda fallet kan det givetvis finnas skäl till varför den ena föräldern anses så olämplig att det inte längre är bra för barnet att ha denna som vårdnadshavare. Med gemensam vårdnad som norm blir den naturliga följden att domstolarna dömer till gemensam vårdnad i de fall där inte någon förälder är olämplig som vårdnadshavare.

Trots att vårdnadstvister i allra högsta grad handlar om barnen är det inte sällan just de som råkar mest illa ut och kan hamna i kläm när föräldrarna inte är överens. För att säkerställa att barnets bästa alltid beaktas bör barnet få stöd i vårdnadsprocessen genom en särskild stödperson som är med genom hela processen men som inte deltar vid domstolsförhandlingar. Personen kan med fördel utses av socialförvaltningen och är då barnets kontaktperson och stöd under och efter en vårdnadstvist.

7 Databas över familjehem

Barn som av olika skäl inte kan bo hos sina föräldrar kan placeras i familjehem. Familjehem är ett enskilt hem som tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt. I dag placeras rekordmånga barn i familjehem i Sverige. Av de barn och unga som någon gång fick en insats år 2018 blev 23 100 stycken barn placerade i familjehem, enligt Socialstyrelsen. När barn placeras i familjehem är det naturligtvis av yttersta vikt att hemmet bedöms som lämpligt och att en utredning görs av familjehemsföräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov. Tyvärr rapporteras alltför ofta om allvarliga missförhållanden på familjehem och både polisanmälningar om brott samt anmälningar till IVO, Inspektionen för vård och

omsorg, förekommer frekvent. Varje kommun har ett eget ansvar att rekrytera och utreda familjehem. Kommuner ska även erbjuda familjer utbildning och säkerställa att de bedriver en vård som håller god kvalitet.

I dagsläget är det dock svårt för en kommun att ta del av andra kommuners information. Risken finns därför att familjehem som visat sig vara olämpliga i en kommun kan fortsätta att ta emot barn i eller från en annan kommun. Det är inte rimligt att olämpliga familjehem på nytt och utan kommuners vetskap om dess historik kan göra nya ansökningar som leder till att man får barn placerade hos sig. Det är heller inte rimligt att familjehem som tidigare frångått barn på grund av exempelvis vanskötsel felaktigt ska kunna hävda att man aldrig tidigare tagit emot barn. Socialnämnder i enskilda kommuner kan omöjligt lösa dessa problem på egen hand trots att det står i lagen att de ska förebygga, upptäcka och åtgärda risker.

För att underlätta för kommunerna att säkerställa trygga familjehemsplaceringar ska familjehemmens tidigare historik samlas i en nationell databas. Möjligheten att införa en samordnande funktion för att landets kommuner ska utredas. Syftet ska vara att enklare kunna få tillgång till relevant information om potentiella familjehems tidigare historik. Genom detta minimeras riskerna för att barn far illa.

8 Barnäktenskap

Inga barn i Sverige ska vara gifta, varken officiellt eller inofficiellt. Den tidigare regeringens förslag om att förbjuda barnäktenskap är välkommet. Förslaget är ett initiativ som behöver följas upp. Att barnäktenskap upphävs är bra, men det finns i praktiken ingen möjlighet att straffa den som inte respekterar våra lagar och regler kring detta. Alla som på något sätt bidrar till att ett barnäktenskap kommer till stånd ska bära straffansvar för detta. Att välja att inte agera för att förhindra att ett barnäktenskap äger rum bör rimligen också kunna anses som bidrag till äktenskapet och därmed också vara straffbart. Det ska gälla även för så kallade inofficiella äktenskap, som alltså aldrig rapporteras till Skatteverket.

Straffet för våldtäkt är minst 2 års fängelse. Då upprepade våldtäkter i det närmaste får anses ingå i ett barnäktenskap, så bör straffet vara betydligt hårdare än de 2 års fängelse som kommit att bli näst intill standard för barnäktenskap. Obligatorisk utvisning ska vara en del av straffet för utländska medborgare. Det ska helt enkelt vara ett straff som avskräcker.

För att motverka barnäktenskap behövs mer kartläggning och fler undersökningar som kan tala om hur läget ser ut och hur det utvecklas över tid. Därför ska staten utveckla system för att följa utvecklingen och förenkla för effektiva insatser mot barnäktenskap. De barn och unga som är offer för barnäktenskap måste få hjälp och stöd att ta sig ur sin situation på ett bra sätt. De som inte respekterar svensk lag gällande barnäktenskap utan fortsätter att leva som gifta med barn ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet. Flera lagar och regler i Sverige har anpassats efter att barn ska kunna vara gifta i stället för att motverka att barn är gifta. För exempelvis barnbidrag finns särskilda regler som säger att omyndiga barn som är gifta själva ska få sitt barnbidrag, medan andra barns barnbidrag betalas ut till vårdnadshavare. Även när det gäller möjligheten att skriva äktenskapsförord så finns särskilda regler för hur barn ska kunna skriva äktenskapsförord. Dessa och andra lagar och regler som underlättar för

barn att vara gifta i Sverige bör förändras så att det klart framgår att det aldrig accepteras att barn är gifta i Sverige.

9 Tvångsäktenskap

Ingen person i Sverige ska tvingas ingå i ett äktenskap man själv inte valt. Att själv bestämma vem man ska gifta sig med är en grundläggande rättighet i Sverige. Trots det har vi på senare år kunnat se en utveckling där allt fler unga känner att de inte kan välja partner fritt. En undersökning från 2009 visade på att det kunde vara över 70 000 unga i Sverige som upplevde begränsningar vad gäller val av partner, begränsningar som oftast kom från den närmaste familjens förväntningar eller krav. För att motverka att unga i Sverige gifts bort mot sin vilja vill vi införa en liknande åldersgräns som införts i bland annat Danmark. Där gäller att båda parter måste vara över 24 år för att anses gifta, om äktenskapet ska användas som skäl för uppehållstillstånd i landet. Detta har, enligt danska källor, fungerat väl och medverkar till att färre personer utsätts för tvångsäktenskap. Resonemanget bakom regeln är att det generellt bör vara svårare att tvinga en 24-åring till äktenskap, då denne kanske hunnit utbilda sig, flytta hemifrån och blivit ekonomiskt självständig, jämfört med en 18-åring som helt lever ett liv styrt av släkt och familj. Erfarenheterna från Danmarks nu nära 20 år gamla reform visar att 24-årsregeln gav relativt snabb effekt.

Enligt svensk sedvänja och lagstiftning ska äktenskapet vara en frivillig handling. Europarådets parlamentariska församling fastslog år 2005 att tvångsäktenskap kränker individens mänskliga rättigheter och brottet får inte i straffprocessen rättfärdigas med kultur, tradition, sedvänja, religion eller så kallad heder.

Några nyare siffror eller undersökningar än den utredning som Ungdomsstyrelsen gjorde 2009 är svårt att hitta. Det finns inga återkommande undersökningar som kan visa på hur läget förändras eller utvecklar sig. Det är dock viktigt att få grepp om situationen och att kunna sätta in åtgärder för att hindra att unga tvingas gifta sig med någon de inte själva valt. Därför behövs återkommande undersökningar på området.

År 2014 infördes en lagskärpning med syftet att förhindra tvångsäktenskap, men hittills har få dömts för brottet trots att flera förundersökningar öppnats och inget tyder på att tvångsäktenskap skulle ha försvunnit. En kunskapsbrist och eventuell brist på rutiner för att hantera dessa ärenden tycks förekomma. För att undvika att unga utsätts för tvångsäktenskap är det viktigt att lagen fungerar som det är tänkt. Det är redan olagligt att på olika sätt tvinga någon till äktenskap, men då det fortfarande förekommer är det nödvändigt att genom lag ytterligare markera mot äktenskap som inte ingås frivilligt av båda parterna. Därför ska lagen mot tvångsäktenskap skärpas och utvisning dömas ut vid allvarligare brott för utländska medborgare. Straffet bör också stå i proportion till brottet eftersom personen som utsätts för tvångsäktenskapet faktiskt berövats möjligheten att välja sitt eget liv. Äktenskap som redan ingåtts, och det genom tvång, hot eller psykologisk misshandel, ska ogiltigförklaras.

10 Månggifte

Månggifte är inte tillåtet i Sverige och är straffbart. Trots det förekommer att människor lever i vad som brukar kallas månggifte, på grund av att dessa ingått i annat land eller inofficiellt i Sverige. Månggifte ska aldrig erkännas när någon söker uppehållstillstånd i Sverige. Månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige oavsett härkomst och ska bestraffas om det förekommer.

För att motverka månggifte behövs mer kartläggning och fler undersökningar som kan tala om hur läget ser ut och hur det utvecklas över tid. Därför ska staten utveckla system för att följa utvecklingen och förenkla för effektiva insatser mot månggifte. De personer som är offer för månggifte måste få möjlighet att ta sig ur sin situation på ett bra sätt. Det gäller inte minst de barn som drabbas negativt av att föräldrarna ingår polygama äktenskap. De som inte respekterar våra lagar gällande månggifte utan fortsätter att leva som gifta med flera, utan att alla parter frivilligt sagt ja till varandra, ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet.

11 Digitaliserad hantering av dokument

Sverige är, precis som övriga världen, mitt uppe i en omställningsprocess med kraftigt ökande inslag av digitalisering. Detta är den kanske mest omfattande samhällsförändringen sedan industrialiseringens dagar. Fortfarande behöver vissa familjerättsliga ansökningar och signeringar ske manuellt. Det är rimligt att även dessa ska kunna lämnas in digitalt för den som önskar. Regeringen bör möjliggöra att alla familjerättsliga dokument ska kunna hanteras digitalt och samtidigt fortsatt rättssäkert. Detta skulle korta handläggningstiderna, minska kostnader och även vara positivt ur miljösynpunkt. Digitaliseringen bör vara en ständigt pågående process för att förenkla och förbättra.

12 Testamentesregister

Testamenten upprättas i dag ofta med hjälp av banker, begravningsbyråer eller andra privata aktörer. De ska vara skriftliga och bevittnade för att vara giltiga och när bouppe delning ska ske, därför måste testamentet finnas i original. Många gånger förvaras dokumentet i hemmet eller i ett bankfack, men ordentliga föreskrifter för hur bankerna ska hantera dessa bankfack vid innehavarens bortgång saknas. Tyvärr händer det att testamenten kommer bort eller inte hittas. Det kan bero på olika saker. Exempelvis kan testatorn ha ångrat sig och förstört dokumentet men det kan också vara så att någon som sett sig missgynnad av testamentet valt att låta det försvinna. De som är sjuka en tid innan sin bortgång lämnar inte sällan över ansvar för ekonomi och liknande till någon annan, vilket innebär att fler än författaren kan ha tillgång till testamentet.

Även om arvingar vet om att den avlidne har skrivit ett testamente och kanske även vad det innehåller måste handlingen finnas fysiskt för att gälla. Rätten att återkalla ett testamente innebär också att bevisbördan blir stor för den som utan ett original vill påskina ett testamentes giltighet. Hade testamentet i stället förvarats hos en statlig nationell myndighet skulle det vara enkelt att hitta och dessutom ostridigt gällande äkthet.

Ett oberoende frivilligt register för testamenten med möjlighet till digital hantering borde därför vara att föredra. Detta frivilliga register ska vara till för att den enskilde ska kunna säkerställa att deras testamente inte försvinner eller aldrig blir hittat och så att den sista viljan blir uppfylld.

13 Utvidgad arvsrätt

Om en person som inte upprättat testamente och som saknar bröstarvingar avlider tillfaller arvet i första hand den avlidnes föräldrar eller, om de inte är i livet, personens syskon eller deras avkomlingar i nedstigande led.

Även far- och morföräldrar kan ärva om andra arvsberättigade saknas. Deras barn i sin tur, det vill säga arvlåtarens fastrar, mostrar, farbröder och/eller morbröder, äger också arvsrätt. I stort sett kan man säga att de flesta nära släktingar har rätt att ärva, vilket är bra. Dock saknas i dagsläget arvsrätt för kusiner liksom för mer avlägsna släktingar.

Om arvsberättigade saknas beslagtas i stället en avlidens persons tillgångar av staten för att gå till Allmänna arvsfondens verksamhet. Allmänna arvsfonden har, enligt §§ 5–7 i Arvsfondslagen (1994:243), till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. År 2017 delade fonden ut 597 miljoner kronor till olika projekt i civilsamhället genom fördelningsbeslut i en politiskt tillsatt delegation. Kammarkollegiet, som åt Allmänna arvsfonden har att driva in och föra processer vid dödsboudredningar där man kan misstänka att arvsberättigade saknas, debiterade Arvsfonden år 2017 nära 68 miljoner kronor. I de tjänster man utför åt Allmänna arvsfonden ingår bland annat att bestrida testamenten som innehåller formfel där ogiltigförklaring skulle innebära att arvtagare saknas. Det bör inte vara statens uppgift att verka för att arvingar ska mista sin arvsrätt på grund av små formaliafel. Allmänna arvsfonden har dessutom fått kritik för bristande kontroll från bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och från Statskontoret. Den förra har pekat på indikationer att medel från Arvsfonden har betalats ut till islamistiska och antidemokratiska organisationer. Att avlidna personers tillgångar används så vårdslöst är inte bara allvarligt ur ett samhällsperspektiv men också respektlöst gentemot de avlidna.

Familjen är samhällets viktigaste beståndsdel och det saknas skäl att anta att den som saknar närmare släktingar än kusiner i regel hellre skulle se sitt livsverk, stort eller litet, tillfalla staten än de släktingar som faktiskt finns i livet. Den kritik som riktats mot Allmänna arvsfondens hantering av uppdraget stärker den bilden. Det finns därför skäl att utöka arvsrätten att inbegripa kusiner och i förlängningen eventuellt än mer avlägsna släktingar. En sådan ordning skulle bättre svara mot vad som kan presumeras vara arvlåtarens vilja och skulle förhindra ovärdiga arvstvister mellan staten och en avlidens anhöriga.

14 Digitalt arv efter avliden

Den digitala utvecklingen sker snabbt och lagstiftningen håller inte alltid jämna steg. En stor del av dagens kommunikation sker digitalt. Datorer och smarta tillbehör innehåller en hel del personligt material, såsom foton, musik, texter och e-post. Digitala tillgångar kan ha både ett monetärt värde och ett affektionsvärde. Den befintliga lagstiftningen gällande arvsrätt gör förvisso inte skillnad på materiella och immateriella tillgångar och därför borde den avlidnes digitala egendom, på samma sätt som annan slags egendom, ingå i kvarlåtenskapen. Lagen specificerar dock inte vad som händer med sådana tillgångar när någon går bort och därför kan man anta att själva innehållet på en dator eller det som finns i någons molntjänst sällan upptas i bouppteckningen. Vem som är den rätte arvtagaren är därför inte klart och regler för hur konton och lösenord ska hanteras saknas. Det innebär till exempel att en arvinge kan radera digitala tillgångar utan att övriga arvingar gett sitt tillstånd eller att känslig information kan läcka ut och spridas. Exempelvis kan myndigheter skicka ut sekretessbelagda dokument med e-post och det kan finnas journaler nerladdade på datorn. Rättsligt finns inga hinder för en arvinge att publicera sådana eller andra känsliga dokument som kan finnas i datorn eller surfplattan. Det finns ingen lag som reglerar vad arvingarna har rätt eller inte rätt att göra med informationen och eftersom det saknas en skyldighet att hålla saken hemlig och på så vis skydda den avlidnes integritet. När det gäller folkbokföring, patientjournaler och ekonomisk information gäller sekretess även post mortem och också när det kommer till det digitala arvet borde den avlidnes integritet skyddas genom lag.

Material som finns i datorer, andra digitala verktyg eller molntjänster och som upphovsrättsligt tillhör den avlidne borde rimligen specificeras i bouppteckningen och därför finns ett behov av ett förtydligande kring de arvsrättsliga reglerna i fråga om hur digital egendom ska behandlas när någon dör. Lagstiftningen bör ses över så att det säkerställs att även det digitala arvet ingår i dödsboet.

Mikael Eskilandersson (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Sara Gille (SD)

Yasmine Eriksson (SD)

Jennie Åfeldt (SD)

Roger Hedlund (SD)

Linda Lindberg (SD)

Cassandra Sundin (SD)